

Kamer der Volksvertegenwoordigers

Chambre des Représentants

4 JULI 1950.

4 JUILLET 1950.

WETSVOORSTEL

tot toevoeging van een tweede lid aan artikel 311 van Hoofdstuk V, Titel VI, Boek I, van het Burgerlijk Wetboek betreffende de scheiding van tafel en bed.

PROPOSITION DE LOI

tendant à l'adjonction d'un second alinéa à l'article 311 du Chapitre V, Titre VI, Livre Ier, du Code Civil, relatif à la séparation de corps.

TOELICHTING

DEVELOPPEMENTS

MEVROUWEN. MIJNE HEREN.

MESDAMES, MESSIEURS,

Wanneer men — naast de echtscheiding — de scheiding van tafel en bed in het kader van onze burgerlijke wetgeving heeft ingevoerd, dan was het met het hoofdzakelijk doel de godsdienstige en morele overtuiging van een groot aantal burgers te eerbiedigen.

Immers, we weten dat de Katholieke Kerk het sacrament van het huwelijk als onontbindbaar beschouwt, en uit dien hoofde aan haar gelovigen de echtscheiding verbiedt, omdat de echtscheiding juist ten doel heeft het huwelijk te ontbinden.

Daarentegen verbiedt de Katholieke Kerk niet de feitelijke scheiding, in de gevallen waar deze zich opdringt. Ze gaat zelfs zo ver deze scheiding aan te raden, wanneer hogere belangen zulks vorderen.

Het was dus absoluut noodzakelijk dat het Burgerlijk Wetboek een instelling voorzag die — zonder het huwelijk te ontbinden, zoals bij de echtscheiding het geval is — nochtans het gemeenschappelijk samenleven der echtgenoten doet ophouden en de aldus gescheiden echtgenoten — wat hun goederen en de verplichting tot samenleven betreft — op dezelfde voet stelt als de echtgenoten die echtscheiding hebben bekomen.

Op die wijze werd dan de scheiding van tafel en bed ingevoerd.

Uit wat voorafgaat dient men te besluiten dat er geen verschil mag bestaan tussen de scheiding van tafel en bed en de echtscheiding, voor wat aangaat de materiële belangen van de echtgenoten. Het is inderdaad niet passend dat de materiële en familiale toestand van de echtgenoot die, om niet met zijn morele en godsdienstige overtuiging in botsing te komen, zijn toevlucht heeft genomen tot de scheiding van tafel en bed, minder of minder volledig beschermd zou zijn dan de toestand van de echtgenoot die de echtscheiding heeft verkozen.

De opstellers van het Burgerlijk Wetboek hebben zulks

Si la séparation de corps fut introduite dans nos institutions civiles, à côté du divorce, c'est surtout par respect pour les convictions religieuses et morales d'un grand nombre de citoyens.

On sait, en effet, que l'Eglise catholique attache au sacrement du mariage un caractère indissoluble et interdit, de ce chef, le divorce à ses fidèles, parce que précisément l'institution du divorce a pour but la dissolution du mariage.

Par contre, l'Eglise catholique n'interdit pas la séparation de fait des époux, là où elle s'impose. Elle va même jusqu'à conseiller cette séparation, lorsque des intérêts supérieurs l'imposent.

Il devenait donc absolument nécessaire que le Code Civil prévît une institution, qui, tout en ne consacrant pas la dissolution du mariage, comme le divorce, dissolvait pourtant la vie commune entre les époux et mette les époux, ainsi séparés, sur un pied d'égalité, quant à leurs biens et quant à leur obligation de cohabitation, que les époux divorcés.

C'est ainsi qu'est née l'institution de la séparation de corps.

De ces prémisses, il convient de conclure que nulle différence ne doit séparer l'institution de la séparation de corps de celle du divorce, quant aux intérêts matériels des époux. Il ne faut pas, en effet, que les intérêts matériels et familiaux de l'époux, qui, par respect pour ses convictions morales et religieuses, a pris la voie de la séparation de corps, soient moins bien ou moins totalement protégés que ceux de l'époux qui choisit le divorce.

Les rédacteurs du Code Civil l'ont très bien compris;

zeer goed begrepen; deze opstellers hebben — voor zover zulks te verzoenen was met het fundamenteel verschillend karakter van deze twee instellingen: de echtscheiding ontbindt het huwelijk, de scheiding van tafel en bed behoudt de huwelijksband — aan beide instellingen praktisch dezelfde gevolgen gegeven, voor wat de goederen der echtelingen aangaat. Voor de echtscheiding hebben we de ontbinding van het bestaande huwelijksstelsel, te zeggen, in geval van gemeenschap, welkdanige dan ook, de scheiding van goederen; voor de scheiding van tafel en bed hebben we de scheiding van goederen.

Ten tijde van het opstellen van het Burgerlijk Wetboek nam deze wijziging in de materiële toestand van de echtgenoten een aanvang, zowel in het ene als in het andere geval, vanaf de uitspraak van de scheiding; te zeggen, enerzijds vanaf het uitspreken van de scheiding door de ambtenaar van de burgerlijke stand, en anderszijds vanaf de uitspraak van het vonnis tot scheiding van tafel en bed.

De wet van 14 December 1935 echter, doordat ze de datum verandert waarop het huwelijksstelsel door de echtscheiding wordt gewijzigd, alsook het Koninklijk besluit van 30 Maart 1936, doordien het met deze wijziging geen rekening houdt bij het omvormen van de tekst van artikel 875 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, hebben in dit opzicht een verschil in het leven geroepen — verschil dat ten andere door zekere rechtsleer en rechtspraak betwist wordt — verschil dat, naar onze mening, de wetgever in elk geval zou moeten doen ophouden.

In feite voerde de wet van 14 December 1935 in ons Burgerlijk Wetboek, onder het hoofdstuk der echtscheiding, een artikel 266bis in, dat aldus werd opgesteld:

« Het eindvonnis of het eindarrest zal, wat zijn gevolgen tusschen de echtgenooten ten aanzien van hunne goederen betreft tot op den dag van den eisch terugwerken. Echter, wat derden betreft, zal het slechts van kracht zijn vanaf den dag zijner overschrijving. »

De wetgever van 1935 had volkomen gelijk deze tekst in ons Burgerlijk Wetboek in te lassen. In feite is het gemeenschappelijk leven tussen de echtelingen, en derhalve ook het huwelijksstelsel dat dit gemeenschappelijk leven beheerste — t. z. in principieel het stelsel der gemeenschap — verbroken vanaf de inleiding van een eis tot echtscheiding, die door de rechterlijke macht als gegrond werd beschouwd.

Maar toch zou de wetgever wijs gehandeld hebben, we hebben het zojuist aangetoond, met dezelfde regel in te voeren voor — geval van scheiding van tafel en bed, opdat deze niet minder voordelig zou zijn dan de echtscheiding voor wat de materiële toestand der echtgenoten aangaat.

Heeft hij zulks gedaan?

Zowel in de rechtsleer als in de rechtspraak zijn de opvattingen verdeeld.

De enen beweren dat de scheiding van goederen, die op de scheiding van tafel en bed volgt en eruit voortvloeit, teruggaat tot op de dag van de eis. (Kluyskens, *Personen* n° 514, *Huwelijkscontract* n° 233, 3°; Gunsburg, *Huwelijkscontract* n° 135; — Liège 6 april 1943, *Pas.* 1944, II, 19; civ. Liège 19 mars 1947, *Pas.* 1947, III, 49.) De anderen, daarentegen, houden staande dat de scheiding van goederen een aanvang neemt vanaf de dag dat de scheiding van tafel en bed werd uitgesproken. (De Page, X, n° 693; Piérard, n° 239; — civ. Gand 3 juin 1942, *Tijdschr. not.* 1945, 84.)

Degenen die de retroactiviteit voorstaan halen als argument aan de identiteit van de motieven zowel voor de scheiding van tafel en bed als voor de echtscheiding, opdat de materiële gevolgen er van tussen de echtgenoten zouden terugwerken tot op de dag van de eis.

aussi — dans toute la mesure compatible avec les caractères fondamentaux différents des deux institutions: le divorce comportant la dissolution du mariage, la séparation de corps comportant le maintien du mariage — ces rédacteurs ont-ils donné aux deux institutions des effets pratiquement identiques, quant aux biens des époux. Nous avons pour le divorce la dissolution du régime matrimonial existant, c'est-à-dire, en cas de communauté quelconque, la séparation de biens; nous avons, pour la séparation de corps, la séparation de biens.

Lors de la rédaction du Code Civil, ce changement du régime matériel des époux prenait cours, dans l'un et l'autre cas, lors du prononcé, c'est-à-dire, lors du prononcé du divorce par l'officier de l'état civil, d'une part, et lors du prononcé du jugement de séparation de corps, d'autre part.

Mais la loi du 14 décembre 1935, modifiant sur ce dernier point la date à laquelle le régime des époux est transformé par le divorce, et l'arrêté royal du 30 mars 1936 en ne tenant pas compte de cette modification lorsqu'il transforma le texte de l'article 875 du Code de Procédure Civile, ont créé à ce sujet une différence — d'ailleurs contestée par une certaine doctrine et une certaine jurisprudence, — différence qu'en tout cas le législateur devrait, à notre avis, faire disparaître.

En effet, la loi du 14 décembre 1935 a introduit dans notre Code Civil en matière de divorce un article 266bis, ainsi rédigé:

« Le jugement ou l'arrêt définitif remontera, quant à ses effets entre époux en ce qui touche leurs biens, au jour de la demande. Mais en ce qui concerne les tiers, il ne produira effet que du jour de la transcription. »

Le législateur de 1935 avait parfaitement raison en introduisant ce texte dans notre Code Civil. En effet, la vie commune entre époux et, donc, le régime matrimonial qui régissait cette vie commune — soit le régime de communauté, en principe — étaient brisés dès l'introduction d'une demande en divorce, que le pouvoir judiciaire a considérée comme fondée.

Mais le législateur eût agi sagement, nous l'avons démontré, en introduisant la même règle en cas de séparation de corps, afin que celle-ci ne soit pas moins avantageuse que le divorce en ce qui concerne la situation matérielle des époux.

L'a-t-il fait?

Tant en doctrine qu'en jurisprudence, les opinions sont partagées.

Les uns disent que la séparation de biens, consécutive et même corrélatrice à la séparation de corps, rétroagit au jour de la demande (Kluyskens, *Personen* n° 514; *Huwelijkscontract* n° 233, 3°; Gunsburg, *Huwelijkscontract* n° 135; — Liège 6 avril 1943, *Pas.* 1944, II, 19; civ. Liège 19 mars 1947, *Pas.* 1947, III, 49). Les autres, au contraire, disent que la séparation de biens prend cours au jour du prononcé de la séparation de corps. (De Page, X, n° 693; Piérard, *Précis* n° 239; — civ. Gand 3 juin 1942, *Tijdschr. not.* 1945, 84.)

Ceux qui sont pour la rétroactivité prennent argument de l'identité des motifs existant, tant en matière de séparation de corps qu'en matière de divorce, pour que les effets matériels rétroagissent, entre époux, au jour de la demande.

Degenen die de retroactiviteit bestrijden halen hun argumenten :

1° uit het feit dat artikel 266bis van het Burgerlijk Wetboek een uitzondering vormt op het gemeen recht, een uitzondering die in de enge zin moet worden geïnterpreteerd, en derhalve geen uitbreiding van een stof die tot de echtscheiding behoort, op het terrein van de scheiding van tafel en bed kan toelaten;

2° uit het feit dat het nieuwe artikel 875 (Koninklijk besluit van 30 Maart 1936) van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering tot regeling van de scheiding van tafel en bed, speciaal wat de procedure betreft vaststelt, en dat ingegeven werd door de regels door het Burgerlijk Wetboek gehuldigd wat de echtscheiding betreft, geen melding maakt van artikel 266bis van dit Wetboek, alhoewel artikel 875 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in zijn nieuwe vorm werd uitgevaardigd na de wet van 14 December 1935, houdende het nieuwe artikel 266bis van het Burgerlijk Wetboek.

Voor wat dit punt aangaat is er dus een meningsverschil waarbij we wel moeten erkennen dat de argumenten van de tegenstanders van de retroactiviteit stevig zijn, alhoewel we onmiddellijk er aan toevoegen dat het welbegrepen belang van het goed functioneren onzer instellingen zou vragen dat de thesis van de partijgangers van deze retroactiviteit het zou halen !

Alleen het ingrijpen van de wetgever kan, naar onze mening, een einde maken aan deze tegenstrijdigheid in de opvattingen en, terzelfdertijd, voldoening geven aan de belangen die wij verdedigen.

Hoe nu zal de wetgever moeten tussenkomen ?

Het is niet mogelijk aan de lijst van de artikelen uit het Burgerlijk Wetboek die opgesomd worden in artikel 875 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, artikel 266bis toe te voegen, om de eenvoudige reden, dat dit artikel 266bis melding maakt van een procedure die eigen is aan de echtscheiding en die niet voorzien is bij de scheiding van tafel en bed, te weten het overschrijven van het vonnis dat de echtscheiding toestaat in de registers van de burgerlijke stand. Krachtens artikel 266bis wordt van deze overschrijving af het goederenstelsel der echtgenoten gewijzigd ten opzichte van derden. Vermits dergelijke overschrijving niet bestaat inzake scheiding van tafel en bed, zou het absurd zijn te zeggen dat artikel 266bis toepasselijk is inzake scheiding van tafel en bed.

Naar onze mening zou de beste methode om tot de door ons voorgestane wetgevende hervorming te komen zijn : aan artikel 311 van het Burgerlijk Wetboek een tweede lid toe te voegen.

Artikel 311 zou dan volgende nieuwe vorm aannemen :

Artikel 311.

« Scheiding van tafel en bed brengt altijd scheiding van goederen mede.
 » Deze scheiding van goederen zal uitwerking hebben tussen de echtgenoten vanaf de dag waarop het inleidend verzoek, voorzien bij artikel 236, werd ingediend, wat derden aangaat, vanaf de dag van het eindvonnis of het eindarrest dat de scheiding van tafel en bed uitsprekt. »

Men weet immers dat de procedure strekkend tot scheiding van tafel en bed, evenals deze strekkend tot echtscheiding, ingeleid wordt door de « overhandiging » van een « eis » in handen van de voorzitter van de rechtbank, dit volgens de termen gebezigd in artikel 236 van Burger-

« Ceux qui sont adversaires de la rétroactivité tirent argument :

1° du fait que l'article 266bis du Code Civil constitue une exception au droit commun, de stricte interprétation, et ne peut donc être l'objet d'une extension de la matière du divorce à celle de la séparation de corps;

2° du fait que l'article 875 nouveau (arrêté royal du 30 mars 1936) du Code de Procédure Civile, qui organise la séparation de corps, spécialement en ce qui concerne la procédure, en s'inspirant des règles instaurées par le Code Civil en matière de divorce, ne cite pas l'article 266bis de ce dernier code, bien que l'article 875 du Code de Procédure Civile fût promulgué sous sa nouvelle forme après la loi du 14 décembre 1935, portant l'article 266bis nouveau du Code Civil.

Il y a donc sur ce point une controverse dans laquelle force nous est de reconnaître la puissance des arguments des adversaires de la rétroactivité, tout en reconnaissant immédiatement que l'intérêt bien compris du bon fonctionnement de nos institutions exigerait que la thèse des partisans de cette rétroactivité triomphât !

Seule une intervention du législateur peut, à notre avis, mettre fin à la controverse et, en même temps, donner satisfaction à l'intérêt que nous évoquons.

Comment le législateur devra-t-il intervenir ?

Il n'est pas possible d'ajouter à la liste des articles du Code Civil mentionnés à l'article 875 du Code de Procédure Civile, l'article 266bis, pour le simple motif que cet article 266bis mentionne une procédure propre au divorce et qui n'est pas prévue pour la séparation de corps, à savoir la transcription du jugement autorisant le divorce dans les registres de l'état civil. En vertu de l'article 266bis du Code Civil, c'est à dater de cette transcription que le régime des biens des époux est modifié à l'égard des tiers. Puisque pareille transcription n'existe pas en matière de séparation de corps, il serait absurde de dire que l'article 266bis s'applique au cas de séparation de corps.

A notre avis, la meilleure méthode pour arriver à la réforme législative que nous préconisons, serait d'ajouter à l'article 311 du Code Civil un second alinéa.

L'article 311 prendrait, dès lors, la forme nouvelle suivante :

Article 311.

« La séparation de corps comportera toujours séparation de biens.
 » Cette séparation de biens aura effet entre époux à dater du dépôt de la requête introductive prévue par l'article 236, et, en ce qui concerne les tiers, à dater du jugement ou de l'arrêt définitif qui prononce la séparation de corps. »

On sait, en effet, que la procédure en séparation de corps, comme celle de divorce, est entamée par la « remise » d'une « demande » entre les mains du président du tribunal, selon les termes de l'article 236 du Code Civil, c'est-à-dire, le « dépôt » d'une « requête » selon les termes

lijk Wetboek, namelijk door het « *indienen* » van een « *verzoek* », volgens de termen van artikel 3 van de wet van 14 December 1935, dat artikel 239*bis* van hetzelfde wetboek uitmaakt.

* * *

In een zelfde zin werd een wetsvoorstel ingediend onder n° 111 (1949-1950).

Het bleek echter meer geschikt de voorgestelde wijziging toe te brengen aan artikel 311 eerder dan aan artikel 266*bis* van het Burgerlijk Wetboek, gezien dit laatste artikel ingelast is bij het Hoofdstuk II van Titel VI van gezegd wetboek betreffende de echtscheiding en er een afzonderlijk hoofdstuk bestaat betrekking hebbend op en scheiding van tafel en bed.

de l'article 3 de la loi du 14 décembre 1935 formant l'article 239*bis* du même code.

* * *

Une proposition de loi dans le même sens a été introduite sous le n° 111 (1949-1950).

Il a toutefois paru opportun d'apporter la modification proposée à l'article 311 plutôt qu'à l'article 266*bis* du Code Civil, étant donné que ce dernier article appartient au Chapitre II du Titre VI dudit Code, traitant du divorce, alors qu'il existe un chapitre distinct traitant de la séparation de corps.

L. ROPPE.

WETSVOORSTEL

Enig artikel.

Artikel 311 van het Burgerlijk Wetboek wordt gewijzigd als volgt:

« Scheiding van tafel en bed brengt altijd scheiding van goederen mede.

» Deze scheiding van goederen zal uitwerking hebben tussen de echtgenoten vanaf de dag waarop het inleidend verzoek, voorzien bij artikel 236, werd ingediend; wat derden aangaat, van de dag af van het eindvonnis of het eind-arrest dat de scheiding van tafel en bed uitspreekt. »

30 Juni 1950.

PROPOSITION DE LOI

Article unique.

L'article 311 du Code Civil est modifié comme suit :

« La séparation de corps comportera toujours séparation de biens.

» Cette séparation de biens aura effet entre époux à dater du dépôt de la requête introductive prévue par l'article 236, et, en ce qui concerne les tiers, à dater du jugement ou de l'arrêt définitif qui prononce la séparation de corps. »

30 juin 1950.

L. ROPPE,
G. VAN DEN DAELE,
M. DE RIEMAECKER-LEGOT,
J. OBLIN,
F. ROBYNS,
A. DE GRUYSE.